

NÁDOR ISTVÁN
Hollán Ernő

„(...) úgy találom, hogy három nagy férfiú rakta le a modern város alapköveit: Hollán Ernő, Horváth Boldizsár és Széll Kálmán. (...) Boldog az a város, mely nagy fiakat szül.”

(Éhen Gyula)

Fenti idézet egy nagy szombathelyitől három, általa piederasztálra emelt szombathelyiről szól. Ha végiggondoljuk a városi közbeszédet, ha visszaemlékezünk az elmúlt évtizedek ünnepeire, a három szombathelyi óriás között van egy, akit érdemeihez képest méltatlanul keveset említenek: Hollán Ernő. Nagy elődünk születésének 200. évfordulója lehetőséget ad arra, hogy az utókor e méltatlan hiányosságából rendbe tegyünk valamit. Mert nekünk, kései utódainak méltó módon meg kell emlékeznünk. E nemes kötelezettség jegyében a Vas Vármegyei Mérnöki Kamara kezdeményezte, hogy a bicentenárium éve legyen „Hollán Ernő Emlékév”. E gondolat-hoz azonnal kiváló partnerként társult Szombathely városa, Vas Vármegye Közgyűlése, a Vas Vármegyei Építész Kamara, a Magyar Tudományos Akadémia Vas Vármegyei Tudományos Testülete és a Vasi Múzeumbarát Egylet. Az emlékév első eseményén nagyszerű elődünk sokszínű és minden területen eredményes életműve előtt kívántunk tisztelni. Mert micsoda életművet hagyott maga mögött!

Kislódi Hollán György Ernő János 1824. január 13-án született Szombathelyen. Életműve szinte polihisztori ívet mutat. Ha-

zánk közéletében akadémikusként, államtitkárként, főrendiházi tagként, valóságos belső titkos tanácsosként, Széchenyi István és Deák Ferenc bizalmasaként meghatározó szerepet töltött be. A bécsi Theresianum Katonai Akadémián tanultakat az 1848/1849-es forradalom és szabadságharc honvédő hadmérnökeként, altábornagyként hasznosította hazája javára. A tudós embert a *Taglalati (analytikus) mértan* című munkája alapján a Magyar Tudományos Akadémia tagjává választotta. Egyetemi oktató volt, a műszaki tudományok s az azokat művelő mérnökök elismerése érdekében megalapította a mai mérnök és építész kamarák elődjét, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet, melynek első elnöke is volt. Gyakorlati irányító munkájában letette Magyarország vasútfejlesztésének alapjait, meghatározta a fő fejlesztési irányokat. A mezőgazdaság fejlődését nagyban segítette a talajok művelhetőségét jelentősen javító meliorációs vízgazdálkodási rendszer kidolgozásával. Hollán Ernőt munkássága hazánk, megyénk és városunk kiemelkedő személyiségévé tette, akinek tevékenysége máig ható eredményeket hozott tágabb és szűkebb pátriánk fejlődésében.

Mindezen munkásságának részleteiről a Hollán Ernő Emlékülés előadói részletesen és alaposan beszámoltak. Ám talán az is megér egy misét, hogy a Hollán familia a későbbi korokban is nagyokat alkotott, sok áldozatot hozott nemzeti közösségünkért. Erről szól az a köszöntő, melyet Hollán Ernő kései leszármazottja, az 1956 óta Párizsban élő mérnök, Hollán László írt a 200. évfordulón a Hollán Ernőre emlékezőkhöz:

„Az egész Hollán család nevében köszönetünket és elismerésünket fejezem ki azért, hogy a vasi mérnöki kamara kezdeményezésére ősünknek, Hollán Ernőnek Szombathelyen egy egész emlékévet szentelnek.

Tudjuk és hisszük, hogy Hollán Ernő munkássága és életműve jó példa lehet a mai világban. Ezt hangsúlyozta ki Áder János köztársasági elnök beszédében, amikor koszorút helyezett el Hollán Ernő 1848/1849-es szabadságharcos tiszteletére a 2014. március 15-én tartott megemlékezésen Békáson, a Békássy–Hollán-kápolnánál.

Hollán Ernő példás életéből ez alkalommal munkásságát emelném ki, amely csaldunkban mintakép maradt.

Hollán Ernő unokaöccsét, idősebb Hollán Sándort, és fiát, nagyapánkat, fiatalabb Hollán Sándort Kun Béla bőrkabátos rendőrei 1919-ben meggyilkolták, holttestüket a Lánchídról a Dunába dobták. Pedig ők is aktív, tanult és dolgozó emberek voltak: az idősebb az első államtitkár és a Postatakarék-pénztár vezérigazgatója volt, a fiatalabb, nekünk nagyapánk, szintén államtitkárként, illetve a MÁV vezérigazgatójaként ténykedett. Hollán Ernő erkölcsi példája alapján e magas tisztségekkel járó munkákat nem az egyéni haszon keresése, hanem a haza és a közösség érdeke vezérelte mindegyikőjüknél.

Nagyapánk idősebb fiának, Sándornak sikeres diplomáciai karrierjét a háború, majd az azt követő kommunista rendszer szakította félbe, így Mexikóban kellett új életet kezdenie. Hosszú volna részletezni ő és Ernő fia sikeres munkásságát.

Én bátyámmal Magyarországon éltem át a kommunista rendszert, származásunk révén további külön hátrányban is részesültünk: például engem már gimnáziumba sem engedtek, így gyári munkás voltam.

Mivel azt a munkát is megbecsültem, sztahanovista »kiváló munkás« érdemet szereztem.

1956-ban nem tévováztunk, amikor alkalmunk nyílt, Franciaországba menekültünk. Párizsban nehéz szellemi munkával bejutottam a műszaki egyetemre, ahol mérnökként végeztem, később PhD-doktorátust is szereztem.

Bátyám, Alexandre szintén sikertelenül indult Magyarországon, hiszen nem vették fel az egyetemre. Ő a párizsi Képzőművészeti Főiskolán diplomázott, de az iparművészetin is tanult. (...) Ha részletesen végigtekintünk Hollán Ernő életén, rájöhettünk, hogy a képességeinknek megfelelően jól végzett munka erénye az, amit tőle első sorban megtanulhatunk. Remélem, hogy az emlékév során adódik még más alkalom is Hollán Ernő gazdag életének egyéb tanulságait is felidézni.

Köszönöm jelenlétüket, figyelmüket, mindenkinek jó munkát kívánok a most éppen – és rajtunk kívül is mindig – újra megújuló évben.

Dr. Hollán László”

Még hosszan ecsetelhetnénk, ki is volt Hollán Ernő. Nekünk, mérnököknek persze első sorban mérnök ember, aki nyitottságot és tájékozottságot mutatott a világ műszaki újdonságaira, s tudását hazája javára kamatoztatta is. Ráadásul Hollán olyan mérnök volt, aki a közéletben, a politikai életben rendkívül aktív szerepet játszott. Ez példa lehetne a ma mérnökeinek, korunk köz- és politikai életének, mert bizony ma is sokszor elkelne a mérnöki gondolkodásmód és logika az irányításban, a döntéshozatalban, a végrehajtásban. Úgy látom, mára a mérnök, a mérnöki tudás becsülete bizonyosan és indokolatlanul háttérbe szorult. (Sajátos ellentmondás, hogy ez pont a technika korának nevezett 20–21. szá-

zadra következett be.) Ugyanúgy szorult háttérbe a mérnöki munka társadalmi „böcsülete”, mint Hollán Ernő emlékezete az Éhen Gyula által megemlített két másik szombathelyi szellemi hatalmasság, Széll Kálmán és Horváth Boldizsár mögött.

Ám térjünk vissza a kérdésre: ki is volt Hollán Ernő? Ezt ma sem tudjuk pontosabban és ékebben megfogalmazni, mint tette azt Czigler Győző, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet hajdani elnöke 1901-ben, a Hollán Ernő szülőházán elhelyezett emléktábla-avatáson:

„Megmondjam, ki volt Hollán Ernő? Aki mint a város szülötte, annak őslakóitól átöröklötté a valódi római polgári erényeket: a hazaszeretetet, a kötelességtudást, a jellemzilárdságot, az erős, törhetetlen akaratot és a rendíthetetlen bátorságot. Ezek a nemes tulajdonságok képesítették Őt arra, hogy minden téren, ahová a sors, a haza érdeke, a király vagy a polgártársainak bizalma vagy családja nemesebb érdeke állította, mint vezér működött.

Mi mindannyian ösmerjük életét, áldásos működését és azt felejteni nem fogjuk; hisz be vannak azok jegyezve aranybetűkkel hazánk történelmének legnevezetesebb lapjain.

De Hollán Ernő emléke még ennél maradandóbban van bevésve a magyar technikus kar szívébe, mert hiszen Ő volt az, ki bennünk az összetartás szellemét, az egymás iránti tiszteletet felköltötte; Ő volt az, ki a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletet megalkotta, és ezáltal egyik alapját létesítette a technikus kar céltudatos fejlődésének. Ő volt szeretett vezérünk, tanácsadónk, atyai barátunk.”

Azt hiszem, jó úton járunk, ha mi, mai mérnök utódok is az ő útját járjuk. Persze nagy kérdés, hogy felkészültek, alkalmasak vagyunk-e az útra? Talán, de ha nem, akkor Hollán Ernő példáján azzá kell válnunk, mert mint Deák Ferenc mondta: „Mert amit erő és hatalom elvesz, azt az idő és kedvező szerencse visszahozhatják, de amiről a nemzet, félve a szenvedésektől, önmaga lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és kétséges.”

Ezért kell a nagy mérnök elődök, mint Hollán Ernő, nyomán járni, tenni a közösségeink javára. Remélem, így a tisztességes munka kedvező szerencsével párosulva visszahozhatja mindazt, amiről mi, mérnökök ugyan sosem mondtunk le, de mégis elvesztettünk. S a mérnök név megint szép lesz... Ezen dolgozunk a hétköznapokon s az ünnepnapokon.